

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema J. Krajec v Novem mestu, dopise pa uredništvo.

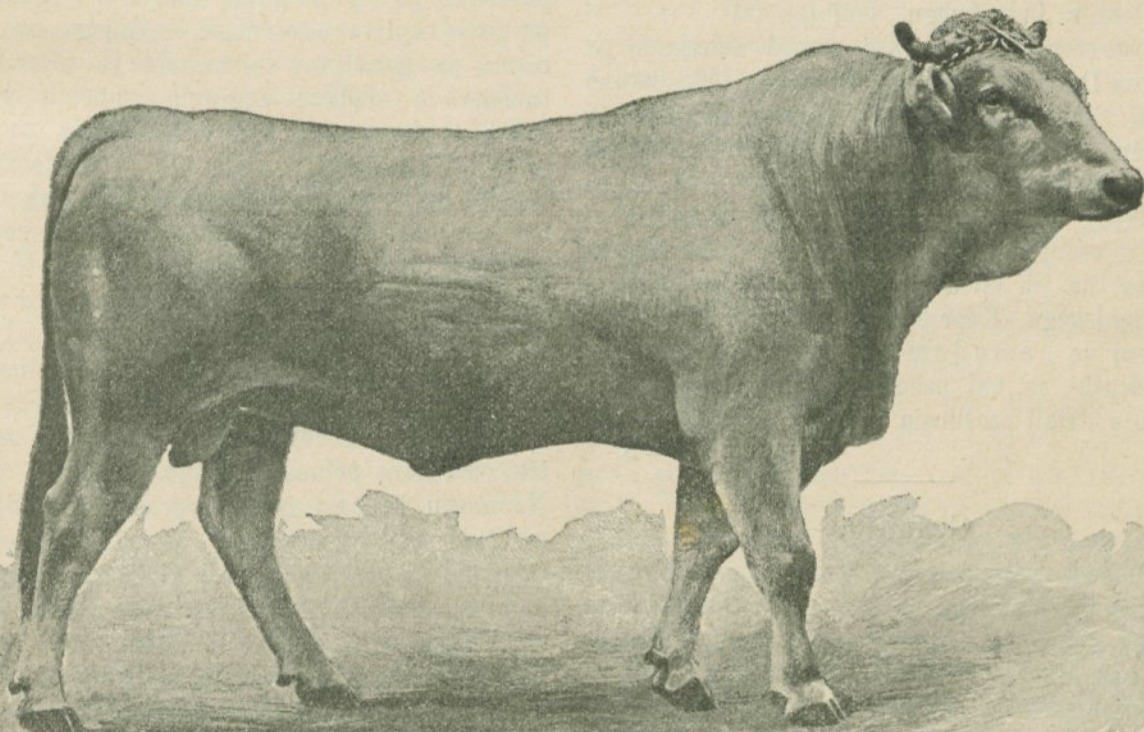
Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Dolenjska goved in muropoljsko pleme.

Naši živinorejci iščejo glavni dohodek v prodaji volov, naj si bo delavnih ali pa rejenih. Zaraditega polagajo na rejo volov večjo skrb kakor pa na rejo krav. Temu dejstvu moramo tudi pripisati, da se redi na Dolenjskem dosti manj krav in več volov kakor po drugih deželah, in da je reja krav še v obče slaba.

In prav dobre krave in lepe biki bi lahko izrejali doma. Če izrejamo lepe voli na Dolenjskem, zakaj bi ne izrejali boljših krav in bikov? Ako bomo uvaževali, da so dobre krave in dobri biki vendar-le glavna podlaga in temeljni pogoj za boljši razvoj naše živine, in ako bomo polagali na rejo krav in bikov nekoliko več skrbi kakor dosedaj, gotovo bomo imeli tudi pri nas boljše krave in sploh boljšo živino. Saj so prišli po tej poti tudi v drugih deželah do lepe in dragocene živine.

Ko bi pri nas na rejo dobrih krav in bikov polagali nekoliko več važnosti, gotovo bi se nam dohodki v živinoreji še izdatno pomnožili; kajti od dobrih krav in bikov imeli bi še lepše voli. Dobre krave bi nam pa tudi še sicer koristile, ne le z večjo vrednostjo svojo, ampak tudi z boljšim užitkom, katerega bi nam dajale.

Zlasti v Temeniški dolini bi se lahko izrejele lepe plemene živali in lepi biki, ako bi se ondotni živinorejci poprijeli take reje. Ker se bodo zanaprej kupovali z deželno podporo tudi doma izrejeni biki, bi bilo to nujno želeti. Sedaj imajo naši vneti živinorejci najugodnejšo priliko, da pokažejo, kaj se da doma izrediti, saj dobe za vspešno rejo tudi lepo plačilo.

Dokler se pa ne popolni število bikov z domačo rejo, toliko časa treba bo bika še od drugod dobivati. In v ta namen se za naše razmere najbolj priporoča muropoljsko pleme, ker je to pleme naši dolenski govedi najbolj podobno v vsakem oziru. Ne le da daje muropoljsko pleme izvrstne voli, naj si bo za delo ali pa za pitanje, daje tudi v dobrih rokah prav dobre krave.

Današnja podoba nam kaže bika muropoljskega plemena, katerega je razstavil grajščak Milo Weitmanna iz Waidhofena pri živinski razstavi na Dunaju l. 1895, in za katerega je dobil prvo odlikovanje, namreč državno častno diplomu. —n.

Kje se dobé biki muropoljskega plemena?

Muropoljsko pleme je doma na zgornjem Stajerskem, nahaja se pa tudi že sem in tja po spodnjem in srednjem Stajerskem in na Kranjskem. Najvažnejši sejmi za to živino so v Knittelfeldu, Judeburgu in Weisskirchenu na zgornjem Stajerskem. Največji sejm je Jernejev sejm v Knittelfeldu dne 24. avgusta. Posebno lepe živali se dobé pa pri živinskih razstavah, ki se prirejajo vsako leto v Judenburgu, Trofajah itd.

Čistokrvno muropoljsko goved nahajamo pa tudi že na Dolenskem; redijo jo na grajščini barona Berga v Mokronogu in na Ulmovi grajščini v Klevevžu. Kmetijska šola na Grmu ima tudi že bika in nekaj telic tega plemena.

Nekaj bikov muropoljskega plemena je nakupila v zadnjem času pa tudi kmetijska družba kranjska, da jih oddá živinorejcem iz Dolenskega in Notranjskega. Kdor bi hotel tedaj dobiti takega bika, naj se nemudoma oglasi pri c. kr. kmetijski družbi, in naj priloži prošnji 10 gld. Biki se bodo oddajali prosilcem za polovico kupne cene.

—n.

Grganja.

To je sorta belega, oziroma zagorelo rumenega grozdja, katerega prvotna domovina je južno Tirolsko, kjer jej „gorgognija“ pravijo. Ranjki slavni naš Matija Vrtovec te sorte v svoji vinoreji prehvaliti ne more. Hvali jo prvič zaradi njene velike rodovitosti, ker napravi kaj dosti in prav velikih sestavljenih grozdov, drugič zaradi njenega prav dobrega, to je močnega, dasi nekoliko trdikastega namiznega vina, že celo, ako se pusti mošt predolgo časa s tropinami vred kipeti, tretjič zaradi tega, ker kaj pozno ozeleni pa vendar pravočasno dozori, četrto zaradi njene, že istinito občudovanja vredne uporljivosti proti gnjilobi. Nekdajna deželna vinarska in sadjarska šola na Slapu je imela te trte zasajene v večjem oddelku vinograda, kajti sploh po vipavski dolini velja grganja za jako cenjeno sorto. Skazala se je

istinito izvrstnim, ter vse hvale vrednim sortam. Ker so vse našete lastnosti grganje posebno za dolensko podnebje razmere kaj ugodne, zasadilo se jo je večji oddelek tudi v vinogradu grmske deželne kmetijske šole v Cerovcih. Letos rodila je, po lanski prvi izdatni zagnojitvi s kompostom, v prvič na napnencih (šparonih). Ker je pa cepljena na riparijo, in zasajena v apnenika bogatem (laporastem) svetu, je v splošnem bolj slabe rašče. Le nekatere trte so prav močne in rezalo se jih je spomladi na palec treh oces ter na napnenc petih, šestih oces. Ostale, katere so bolj slabotne rašče, rezalo se jih je le na jeden palec štirih oces, rezalo se je toraj kakor pravimo, na prerezavke. Cvetele so v prav neugodnem, deževnem vremenu jako obilno. In kakšne so bile pa ob trgatvi? Nekatere so bile obložene z grozdem tako, da bolj obložene bi niti biti ne mogle. Grozdje bilo je popolnoma zdravo, bodisi glede plesnobe ali peronosperre, osobito pa glede gnjilobe. Dne 6. t. m. je bilo potrgano in ni je bilo skoro gnjile jagode v celem oddelku najti. Ako je pa kaka gnjila jagoda bila, gnjila je gotovo vsled poškodbe po senenem ali kislem črvičku, nikakor pa vsled upliva odvečnega letošnjega dežja. Dozorelo je grozdje v toliko, da je bilo navadno rumeno in sladko; zagorelo rumenih grozdov, kakoršni bi morali vsi biti, bilo je pa le kaj malo. Na nekaterih trtah bilo je pa le dosti kaj velikih hlastin z le malo jagodami. Nekatere trte, to pa le najslabotnejše, bile so pa tudi popolnoma prazne; toda takih bilo je prav malo. V prošlem letu je grozdje grganje nekoliko boljši dozorelo nego letos, in merilo je po klosterneuburgski moštni tehtnici 13·5% sladkorja pri 8·5% kisline.

V vipavski dolini grganja v rodovitosti takih razlik nikoli razodevala ni; tam so bile skoro vse trte jednako polne, jednako krasnega grozdja. Na mestu je torej gotovo vprašanje, odkod utegne izvirati taka nejednakost tukaj na Dolenskem? Odgovor ni ravno težak. Grganja ima namreč to lastnost, da napravi jako dosti in jako močnih takozvanih zalistnikov. Zalistnike imenujemo pa pognanke na pognankih, to je tiste pognanke, kateri, namesto da bi šele v prihodnjem letu iz oces letošnjih mladik nastali, so že letos iz oces letošnjih pognakov nastali. Dokler ni v vipavski dolini trtna uš nastopila, ni pač tam nikomur na misel prišlo, ključ v namen pomnožitve grganje iz zalistnikov zapravljati. To zaradi tega ne, ker je pač vsakemu skušenemu vinogradniku dobro znano bilo, da dajejo zalistniki nerodovite trte, in dobrih, to je nezalistnih mladik takrat za napravo ključev pač manjkalo ni. Vse drugači je pa temu dandanes. Dosti grganje je že v vipavski dolini po trtni uši uničene; njenih cepičev išče se pa vsako spomlad v veliki meri ravno zaradi

kaj finih njenih lastnosti. Kako čudo, ako dobimo po tem takem iz Vipave tudi iz zalistnikov grganje napravljene cepiče, in kako čudo, ako potem naše ž njimi požlahtnene amerikanke tako različnost v rodovitosti razodevajo? — Da bi pa zaradi tega grganjo opustili, o, to pa ne, ampak postopati je treba pač tako, kakor so letos v šolskem vinogradu v Cerovcih postopali. Tam so vsako grganjino trto, katera je prav dobro obrodila, dobro zaznamovali, in cepiče nabirali bodo le na tistih, ne pa tudi na drugih. Učeni vinogradniki imenujejo tako postopanje selekcioniranje. Imenujmo to tudi tako, in recimo, da je treba grganjo zaradi njenih kaj dobrih lastnosti, katere je že naš slavni Matija Vrtovec povdarjal, obdržati; toda selekcionirati jo je treba, ter le selekcionirane, to je odbrane trte, za nabiranje cepičev odločiti.

Kdaj naj se raztrosi Tómasova žlindra?

Kakor kajnit, ravno tako je treba tudi Tómasovo žlindro raztrositi jeseni, da se do spomladi razmoči in raztopi. Ko bi jo šele spomladi trosili, zalegla bi nam premalo. Opozarjamo na to naše gospodarje, ker nekateri še zmiraj poprašujejo, kdaj bi bil najugodnejši čas za tako gnojenje.

Korist gnojenja s Tómasovo žlindro in kajnitom je tako znana, da ni treba o tem zgubiti niti besedice več.

Povedati pa moramo, da Tómasova žlindra ne koristi samo na travnikih in deteljjskih, ampak tudi pri drugih rastlinah. Zlasti zimskemu žitu se dá ž njo pomagati. Zaradi tega opozarjamo danes naše gospodarje na to, da naj napravijo pri zimski pšenici male poskušnje s Tómasovo žlindro, in sicer na ta način, da raztrosijo 5 kilogramov žlindre na prostoru, velikem 100 štirjaških metrov. Lahko se pa za tako poskušnjo odloči tudi cel kraj. V tem slučaju je treba seveda toliko več Tómasove žlindre.

Kdor bo kupil žlindro za gnojenje travnikov, naj je nekoliko potrosi tudi po pšenici za poskušnjo, in sicer jeseni, kakor hitro se bo pšenica obrastla, ali pa takoj po prvem snegu. Gnojenje z žlindro bo ugodno vplivalo zlasti po pustih legah, kakor tudi v tem slučaju, ako je zemlja od prejšnjega sadeža premalo vgnojena in močna. —n.

Zimski oves.

To vrsto ovsa pridelovali so dozdej samo na Angležkem. V zadnjem času začeli so ga pridelovati z dobrim vspehom tudi na severnem Nemškem. V Avstriji ga dosedaj še nikjer niso sejali, zato tudi nimamo nobenih izkušenj s tem ovsem.

Ker daje zimski oves ravno tako kakor druga zimska žita več pridelka in težje zrnje, naročila

ga je za poskušnjo tudi kmetijska šola na Grmu, in dobila od M. Jensena v Almdorfu, pošta Breklum na Slezvig-Holštanjem (Schleswig-Holstein). Obsejalo se je ž njim ravno 200 štirjaških metrov. Ker je nekaj litrov semena ostalo, ga šola brezplačno prepusti tistemu, kdor bi hotel napraviti ž njim pravilno poskušnjo. Zglasiti se je za seme osebno pri vodstvu šole na Grmu.

—n.

Krompir „solnčnik“.

V poskuševališču kmetijske šole na Grmu se je letos posebno dobro obnesel krompir „solnčnik“. Ta krompir je bil naročen iz Nižjeavstrijskega. Posadilo se ga je na prostoru 60 štirjaških metrov velikem ravno 10 kilogramov, in pridelalo 160 kilogramov. Na 1 oralu bi se ga pridelalo potemtakem okoli 150 novih centov, kar je zelo ugoden pridelek.

Krompir „solnčnik“ je prav podoben debelokožnemu „ribniškemu“ krompirju. Kakor ribničan, ima tudi solnčnik razpokano kožo, lepo rumeno meso in ydrte oči. Tudi oblike je okrogle. Ker je rumen krompir najbolj cenjen v veliki kupčiji, in ker je ribniški krompir že precej opešal v svoji rodovitosti in trdnosti proti krompirjevi bolezní, utegne postati solnčnik pripravna vrsta za naše razmere. Potrebne poskušnje s solnčnikom se bodo drugo leto nadaljevale. Ako bi ga hotel še kdo drugi dobiti za poskušnjo, naj se zanj spomladi oglasi.

—n.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Novo ministerstvo. Po velikem trudu je sestavljeno novo ministerstvo tako-le: Prejšnji deželni predsednik štajerski, grof Clary-Aldringen, je prevzel predsedništvo in vodi poljedelsko ministerstvo; grof Welsersheimb domobrantsko ministerstvo; Wittek železniško ministerstvo; dr. Körber ministerstvo notranjih zadev; dr. Kindinger pravosodno ministerstvo; Chledovski je minister za Galicijo; dr. Hartel naučni minister; dr. Stibral trgovinski minister in Kniazolucki finančni minister. Novi ministri so bili prej večinoma sekcijski načelniki v dotičnih ministerstvih. Padel je grof Thun, kot žrtva obstrukcije, sestavilo se je novo uradniško ministerstvo. Zmagali so nemško nacijonalni razgrajči Wolf, Schönerer in privrženci nad večino, ki je podpirala prejšnjo vlado. Novo ministerstvo ima nalogo, odpraviti jezikovne naredbe in dognati volitve v delegacijo. Pr. L. pravi: „Zapomnimo si: večino je s pomočjo avstrijske birokracije porinila z rovtarsko silo v stran antidinastična manjšina. Ali naj ne upade slehernemu še-Avstrijcu

veselje in pogum, nadaljevati delo za ohranitev šiirne Avstrije, ko vidimo, kako se patrijotizem plačuje z višjih mest? Kam plovemo v Avstriji, ko se nam dan za dnem potrjuje dejstvo, da dela vse vedé ali nevedé v propast iste Avstrije?"

Novo ministerstvo je vseskozi liberalno, pristaši so one stranke, ki je privedla že kmeta, obrtnika in delavca v siromaštvo in bedo. O tem ministerstvu pravi „Sl. Gosp.“: „Tako ministerstvo zahteva od nas Slovanov brezobzirno in najodločnejšo opozicijo. Pravim, od nas Slovanov zahteva brezobzirno opozicijo. Avstrijski liberalno nacionálni Nemci bi v enakem položaju namreč ne ostali samo pri opoziciji, kakor so pokazali v zadnjem času. Mi Slovani pa ne smemo, ne moremo tako daleč. Ako bi mi Slovani delali take nemire, hitro bi imeli obsedno stanje po naših krajih in puške bi pokale na naše ljudi. Nemcem se ni storilo nič žalega zaradi nemirov, ampak še sedanje ministerstvo je moralo njim na ljubo odstopiti in dobili so sedaj sebi prijazno ministerstvo. Vse radi tega, ker so Nemci, a mi smo Slovani. Na nas se sme streljati, nas smejo pobijati kakor pse, ker smo — Slovani. Na Dunaju se sedaj v gotovih krogih odgovarja na vprašanje: „Kaj pa če sedaj Slovani začnejo nemire, kakor prej Nemci?“ Odgovor: „Slovane postrelimo!“

„Človeku bi zavrela kri“, dostavlja „Mir“, „kedar sliši in izvé kaj takega. Toda ne sme nam zavreti! A smemo pa krčiti svoje pesti, škripati z zobmi ter si dušo polniti z neminljivo a opravičeno jezo nad neznosnimi razmerami, v katerih živimo avstrijski Slovani. Zajedno s to jezo pa si napolnujemo svojo dušo tudi z upanjem po lepši bodočnosti. Mi Slovani ne bomo zmiraj sužni in hlapci avstrijskih liberalno-nacionálnih Nemcev, mi hočemo biti svobodni, prosti . . . in za to hočemo sedaj delati s podvojenimi silami.“

Državni zbor je sklical presv. cesar na Dunaj na dan 18. oktobra.

Kaj je novega po širokem svetu?

Transval se imenuje velik kos dežele v južni Afriki, ki je posest Angležev. Bogata rodovitna dežela je to, kjer se nahaja mnogo rudnikov za železo, kuper, svinec, cin, solitar itd. Požrešni Angleži ondotnim prebivalcem in sosedom vse mogoče krivice delajo, in vsled tega je nastalo tako razmerje, da je menda sedaj že vojska nastala. Evropske velesile se nič kaj ne upajo, vmes utikati, le Rusija bo baje za slučaj vojske zavzela odločno stališče proti Angležem.

Piše se nam:

Iz Novega mesta. [Obrtniške stvari.] V nedeljo 1. oktobra bil je v Novem mestu gosp. cesarski svetnik Murnik; imel je pred vabljenim zborom

obrtijskih pomočnikov in pred zborom obrtnikov poučne govore o obrtnem gibanju. Pojasnil je temeljito in umevno, da je tek časa seboj prinesel, da se morajo razni obrti, pomočniki kakor mojstri, združevati, da jim bo mogoče poleg tovarn od svojega obrta živeti, da si sami pomagajo v raznih nezgodah, boleznih itd.; (prihodnjič kaj več o tem. Opr.) da bo vlada jih v tem vsestransko podpirala, le približati se je treba z dotičnimi prošnjami. V tem dopisu pa ne nameravam tega shoda in govorov popisovati, tudi ne za ali proti zadrugi govoriti; le našim obrtnikom hočem povedati, da ne smejo nobene stvari več v nemar puščati, in o vsaki zadevi se morajo poučiti dati, tedaj tudi k poučilom (shodom) priti, ali pa vsaj enake obravnave po časopisih brati. Kdór tega noče, se mora slepo vsem naredbam pokoriti, in oblastva ga bodo v to primorala.

Mnogim obrtniška združba ni po volji, ter se skušajo pristopu upirati. K osnovni skupščini jih pa kljub vsem vabilom po časopisih in po hišnih lepakih ni bilo. Naj bi bili vendar prišli, prišli v obilem številu, ter naj bi bili s svojimi somišljeniki izrekli, obrtne združbe ne potrebujemo, jo nočemo, in pri večini glasov bili bi nameravano zadrugo umorili, in mir besedij bi bil. In ako bi bili z manjšino glasov propadli, bili bi še vedno besedo imeli, n. pr. za vstopnino. Naj bi bil kdo predlagal: „Mi ne plačamo tolike pristopnine, ampak novi obrtniki, ki šele nastopijo, naj tem večjo plačajo“; ali pa: „Pri sprejemu in oprostitvi učencev naj bodo tem večje pristojbine“, in tako bi se bili mojstri pogodili. A bilo jih ni kljub obširnemu vabilu, to se dandanes pravi, mi se uklo-nemo vašemu sklepu, in vse zabavljanje ne pomaga nič, oblastva bodo primorala vsacega svojo zapadlo dolžnost storiti. Treba je tedaj vsakemu v svoji stroki, torej tudi obrtniku o vseh, obrtnije se tikajočih stvareh, poučiti se, brati o tem, ali pa zaupljivo se udati. Kako smo se svoječasno bolnišni blagajni upirali, ali danes previdimo, da smo se tudi tej novotariji privadili, in da je marsikomu že mnogo koristila. Naj še povem, da se pri obrtnijski zadrugi še mnogo lahko stori in opusti, in da je tedaj treba na yabila k zborovanjem pozoren biti in zborovanj se udeleževati z nasveti, vprašanji in pojasnili, in vse bo potem zadovoljno.

—y.

Domače vesti.

(† Andrej Petrič), posestnik iz Prečine, častivreden starček 80. let, umrl je minoli petek.

(Pri jutrajšnjem premovanju goveje živine) se bo razdelilo skupaj 20 premij, in sicer ena 25 gld., dve po 20 gld., 4 po 15 gld. in 13 premij po 10 gld. Posestniki, ki pripeljejo k premovanju v vseh oddelkih najlepšo skupino goved, bo presojevalni odbor prisodil vrh gorenjih premij tudi priznansko diplomo za umno živinorejo in v posebnem slučaju še izredno posebno premijó. — Da zamore razstavljena živina postati deležna premije, mora biti najmanj že pol leta lastnina tistega gospodarja, ki jo razstavi. Razstavniki imajo to dokazati s potrdilom svojega županstva. Opozarjamo danes še enkrat naše živinorejce, da pripeljejo živino o pravem času na razstavišče t. j. na živinski trg, ker mora biti do 10. ure dopoldne že vsa živina skupaj.

(Slov. bralno društvo v Radečah) priredi v početku meseca novembra veselico v „Narodnem domu“. Vspored bode obsegal poleg pevskih in glas-

benih toček tudi gledališko predstavo, pri kateri bodo nastopile domače diletantske moči. Odbor za to skliče v tej zadevi v kratkem sejo. — Vspored in dan prireditve objavita se pravočasno. Svetovati je, da bi se veselica priredila na korist Prešérnovemu spomeniku.

(Društvo „Mestna godba v Rudolfovem“) priredi koncert 28. t. m. ter, ako bode moč dobiti pripraven lokal, tudi 21. t. m. zvečer. Natančneje se naznani po lepkih.

(Na dijaško kuhinjo) ne pozabite! Letinja je sicer po Dolenjskem sploh slaba, ali vendar upam, da bodo tudi letos blagi dobrotniki poslali živil. Sprejem rad vse, karkoli se je. Posebno pa prosim fižola (tudi starega, samo blagovoli naj se povedati, da je star), krompirja, zelja, repe... Nekateri očetje bodo pač nekaj pripeljali za svoje podpirane sinove, ali kaj je to v primeri s potrebo! Naj jim pomagajo še drugi, zlasti v bližini Novega mesta. Bog bo gotovo bogat plačnik. Dor. Marinko.

(Novi občinski zastop novomeški) je v prvi seji svoje delovanje razdelil po odsekih. V vseh sodeluje gosp. župan. Sestavljeni so pa odseki tako le: Upravni in finančni odsek gg.: dr. Schegula, Fajdiga, Golja, Perko, dr. Poznik. — Gospodarski odsek: gg. Perko, Pauser st., Pauser ml., Kočevar, Umek. — Ubožni odsek: gg. Pauser st., Bruner, Kos, Mohar, Krajec. Policijski odsek: gg. Gustin, Kopač, Skale, Vidic, Krajec. Stavbeni odsek: gg. Umek, Gustin, pl. Sladovič, Perko, dr. Poznik. — Važnejše stvari iz občinskih posvetovanj bodo „Dolenjske Novice“ redno prinašale, ker to množi mestni naročniki želé. Sicer čudno, da se niso občinskih volitev obilnejši udeležili.

(Za streljanje proti toči) na strelišču na Cavzarjevem vrhu v Trškigori naložen je za prihodnje leto v Novomeški hranilnici letošnji preostanek 30 gl. 78 kr.

R. Dolénc

(V bolnišnico Usmilj. bratov v Kandiji pri Novem mestu) se je sprejelo meseca septembra 90 bolnikov, koncem avgusta jih je ostalo 61, skupaj 151. Od teh se jih je ozdravilo 66, zboljšalo 19, neozdravljena bila sta 2. Umrli so 4. V oskrbovanji ostalo jih je 60. Oskrbovalnih dnij se je nabralo tekom preteklega meseca 1991.

(Mestna hranilnica v Novem mestu.) V mesecu septembru 1899 je 184 strank vložilo 46.217 K 44 h, 112 strank vzdignilo 26.040 K 48 h, toraj več vložilo 20.176 K 96 h, 12 strankam se je posojil izplačalo 15.500 K — h, stanje vlog 1.328.637 K 11 h, denarni promet 158.947 K 11 h.

(Dolenjska železnica.) Kranjska dežela je morala plačati za dolenjsko železnico v minulih treh letih 163 tisoč goldinarjev. Marsikom, ki po časopisih to bere, se usiljuje misel, da se najbrž vlaki večidel prazni sprehajajo po progi, ter da železnice treba ni bilo; vendar temu ni tako. Vidimo veliko blaga prevažati in tudi osobni promet za stransko progó ni tako reven. Vedne prošnje Dolenjcev za železnico so bile opravičene. Sodimo torej, da vedni primankljaj od tod izvira, ker se iz računa dohodkov vedno še kaj na postajah gradi, kar ravno na obilni promet kaže; dalje, da so se iz tega denarja novi pragi (švelarji) zamenjali s prvotnimi mehkiimi, in to po vsej progi, kar znaša ogromno vsoto. V prihodnje se ima obzidati ona preseka pri Žalni. (Mostovi se popravljajo na stroške podjetnikov). Ako bi se imenovani stroški postavili mej prvotne ustanovne stroške

in samo dotične obresti odštevale od dohodkov, potem bi se pokazalo, ali se dolenjska železnica izplačuje, ali ima res izgubo.

(Požar.) Dne 10. t. m. nastal je velik požar na Draščah blizu Žužemberka. Pogorelo je 13 posestnikom 53 poslopij, 1 krava, 1 tele in 3 prašiči. Ves jesenski pridelek, obleka, orodje, z jedno besedo vse. Petletni deček igral se je z vžigalicami ter povzročil grozno nesrečo. Bilo je ob 8. zjutraj; ljudje so bili deloma na polju, deloma v bližnjem Zagradcu na misijonu. Poleg tega, da ni bilo prvi trenutek ljudi po hišah, je še silno vetrovno bilo, da se je ogenj grozno hitro širil. Gasilno društvo iz Žužemberka pod vodstvom gospoda Koncilije bilo je hitro na mestu nesreče, katero je s pripomočjo vaščanov in sosedov z velikim naporom toliko ubranilo, da velika vas ni popolnoma pogorela. Zavarovani so bili za 5 tisoč, škoda pa je cenjena na 19 tisoč. Koliko pa je živeža za ljudi in živino pogorelo? Ubogi ljudje so res izdatne podpore vredni. Naj bi se jih imoviteji ljudje usmili v tej grozni stiski.

(Umor.) Minolo sredo našli so mesarja Boštjan Žvana v potoku pri Kamnigoricí umorjenega. Ker pri njem niso našli večje denarne vsote, katero bi bil moral imeti, je bilo misliti, da ga je morilec oropal. Na sumu je bil takoj ljubljanski gestilničar in hišnik Blaž Ravnik iz kolodvorske ulice. Ravnik se je namreč isti dan z gorenjskim vlakom v Ljubljano pripeljal; mej potjo pa je znanemu konduktterju ponujal 5 gl., da bi nikomur ne povedal, da je bil na Gorenjskem. S tem pa je sumljiv postal in takoj ga je policija sodišču izročila.

(C. kr. trgovinsko ministerstvo) je trgovski in obrtniški zbornici poslalo „posebne pogoje glede dobave oblek in potrebščin za vojno opravo za c. kr. deželno brambo potom javne konkurence od leta 1899“ in naznanilo, da se vsled tega ponudbeni zvezki od leta 1899 razveljavijo. Nove pogojne zvezke je proti plačilu dobiti v založbi c. kr. dvorne in državne tiskarne na Dunaju. Pregledajo se pa lahko tudi v zbornični pisarni v Ljubljani.

Razne vesti.

* (Statistično poročilo) vis. c. kr. ministerstva za poljedelstvo od 21. septembra 1899.

II. Izozemstvo.

Po poročilu iz Ogrske je bilo vreme zadnje tretjino avgusta večinoma po vsej deželi suho in vroče. Znamenito deževje je bilo le v južno-vshodnih in severnih hribih, kjer je bilo več mrzlih noči z mrazom. Mrzle noči in slana je po vrtovih precej škode povzročila. V deželah, kjer je bilo suho, je mlačev večinoma končana.

Poljedelstvo je sledeče: Gorčica ali répca je slabo in pomanjkljivo zelenela. Koruza je vsled suše slabo in prehitro zorela; tudi je trpela po mrčesih. Sploh obeta pod srednjo žetev. Proso jako slabo. Ajda kaže bolje. Lan in konoplje so še precej po godu. Tobak je vsled vročine na večih krajih veliko trpel in v južnih krajih tudi od mrčesov poškodovan. Detelje je v nekaterih krajih še precej; travniki in pašniki so le tam izdatnejši, kjer je bilo več dežja. Vinstvo se izmanjšuje vsled peronospere, plesnobe in mrčesov. Grozdje že zori, vendar primanjkuje dežja; a vklub temu se pričakuje povoljnega pridelka. Sadja je le malo; orehov, češpelj, in jabolk je v nekaterih krajih še precej.

Poročilo cesarskega statističnega urada za Nemčijo je sledeče: Vroče in suho vreme od srede julija do srede avgusta je povzročilo, da je žito zelo hitro zorilo, in da je poljedelstvo šlo hitro od rok, kar je pa detelji in travnikom jako škodovalo. Vsi poljski pridelki se bodo slabše obnesli, kakor prejšnja leta, posebno pa še detelja in travniki. Tudi so bile v večih krajih nevihte in toča. Vsled suše so se poljske miši zelo pomnožile, posebno v Meklenburgu, Schweringu, Oldenburgu, Stralsundu in Stade, potem na Saksouskem in Zgornjebavarskem. V nekaterih okrajih Elzas-Lotaringije so kobilice veliko škodo povzročile. Ozimno žito: Vsled dolgotrajne suše je hitro zorelo, vsled tega pa je zrnje jako majhno ostalo. Tudi je bilo žito močno poležano in je spomladi vsled deževja veliko trpelo. Vendar je žetev v Nemčiji od lanske nekoliko boljja. Pšenica je nekoliko boljja od rži; slame je pa jako veliko. Dobro obeta oves. Poročila o krompirju so pa zelo različna; v nekaterih krajih ga je veliko, v drugih jako malo. Poročila o detelji, lucerni in travnikih so pa splošno slabe.

Poročila iz Berolina gledé letine so še slabša, ker je vsa narava vsled suše hudo trpela.

Poročilo c. in kr. konzulata iz Genove od 31. avgusta je nastopno: Za sušo, katera je trajala od srede julija do srede avgusta, je bilo sicer nekaj dežja v Italiji, in kakor se čuje, samo v Lombardiji in južno-vshodni Italiji zadosti, o drugih deželah pa samo toliko, da je sadeže nekoliko okrepčal. Mlačev je povsod končana, samo v Siciliji in na otokih še ne. Grozdje še ni nikjer dozorelo in kaže se, da se bo povsod slabo obneslo, kakor tudi kornuza. Vendar bo trgateg v Italiji splošno dobra, posebno pa v južni Italiji bode prav dobra vinska letina. Oljka pa se je prav slabo obnesla. Žida ali svila je dobila visoko ceno; v mesecu avgustu so prišla naročila iz Amerike, a cena je bila tako visoka, da se je malo kupčije sklenilo. Več predilnic je do spomladi vso robo prodalo, da so se morala nekatera naročila odbiti, ker ni bilo zadosti blaga.

Poročilo iz Španije glede vinstva in oljk javlja, da je vreme v avgustu veliko škode povzročilo. Trgateg je bila srednja; v več krajih so trte od neke bolezn napadene, da se kar posušijo. Sumi se, da se rabi preveč železnega sulfata. — Tudi na Francoskem je bila letošnja žetev vsled prevelike suše jako slaba; osobito pa še ajda in kornuza.

Iz Srbije se poroča, da je sadje, posebno češplje, radi slabega vremena veliko trpelo. Žito je požeto in omlačeno in se je obneslo prav dobro. Kornuza kaže prav lepo; le tam, kjer je bila prevelika suša, in kjer je bila toča, je slaba. Grozdja je obilo in pričakuje se trgateg, kakoršno si je le želeli. Mnogovrstnega sadja je v obilnosti.

Kar zadeva Rusko, je bila skoraj po vseh južnih delih zelo slaba letina. Žito se je moralo v več krajih zaradi prevelike suše za krmo pokositi, drugo pa je slana pomorila. Le v nekaterih delih države je bila žetev pod srednja, srednja ali čez srednja.

Na Poljskem pa se je žetev zapoznila, in se sme prištevati sploh k srednjim. Zaradi pomanjkanja delavcev morajo si kmetje pomagati z mašinami. Takaj so samo angleške in ameriške tvrde zastopane.

* (Seme od solnčnic) za krmljenje ptičkov (senic) v zimskem času, udobiti je prav po ceni v kmetiški šoli na Grmu. Kdor ima toraj krmilnice priredjene, in take nahajati bi se morale vsaj pri vsakem šolskem poslopij ter pri vsakem župnišči na deželi,

obrne naj se na Grm zaradi semena solnčnic. Seme buč je senicam v veliki meri užito škodljivo.

* (Dobavni razpis.) C. kr. ministerstvo za domobran namerava potrebščine prihodnjega leta za deželno brambo potom javne dobavne ponudbe zagotoviti. Izmed predmetov, ki je dobaviti, se posebno omenja sledeče: Klobuki, rudeči in črni šopi iz žime, 16340 jopic iz volnene tkanine, 23753 ovratnikov, 4053 podkovic z žebli vred, 7400 usnjatih rokovic, 1480 kuhinjskih posod, 6660 lopat za pešce, kože za bobne, 18788 količkov za šotore, krampi s toporišem, gozdne sekire s toporišem, lopate s toporišem, podbradnice za konje, kljake k podbradnicam, konjske odeje, štriglje, skrebnice, vrvi za klajo, čebri itd. Kolkovane ponudbe morajo po predpisanem uzorc najkasneje do 31. oktobra do 12. ure opoldne dospeti v vložni zapisnik c. kr. ministerstva za domobran. Uzorci predmetov, ki je dobaviti, se dobé proti plačilu pri skladišču vojne oprave domobrana (Landwehr-Ausrüstungs-Hauptdepôt). Razglas, obsegajoč natančne pogoje in zaznamek predmetov, ki je dobaviti, ter ponudbeni vzorc, leži pri trgovinski in obrtniški zbornici na ogled, katera ga na zahtevanje tudi strankam na ogled pošlje.

* (Dobavni razpis.) C. in kr. vojno ministerstvo namerava potom javne konkurence pri malih obrtnikih si zagotoviti različne potrebščine iz usnja za vojaško opravo za leto 1900. Dobaviti je vsakovrstne čevlje, jermena, tornistre, taške itd. Vsak obrtnik zamore se sam ali kot ud kake obrtne zadrage dobave udeležiti. Ponudbe je najkasneje do 31. okt. t. l. do 12. ure opoldan pri oni trgovinski in obrtni zbornici vložiti, kjer ponudnik biva, na Kranjskem tedaj v Ljubljani. Varščine in uzorcev ni treba predložiti. Natančnejši pogoji, ponudbeni uzorci in izkaz predmetov ter cen razvideti je pri trgovinski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

Darovi za novomeško dijaško kuhinjo.

Za celo šolsko leto: G. Appe Josipina 2 gld.; g. Anton Kastelic 1 gld.; g. Jakob Mikolič 2 gld. 50 kr.; g. Ad. Pauser jun. 5 gld.

Za pol leta: G. dr. K. Slanc 50 gld.; g. dr. J. Schegula 12 gld. 50 kr.; g. svetnik Weikh. Gandini 5 gld.; g. monsign. M. Jeriha 5 gld.; g. kan. J. Jaklič 5 gld.

Mesečno: *) G. Bergmann 1 gld.; g. š. svetnik dr. Fr. Detela 5 gld.; g. predsednik J. Gerdešič 2 gld.; g. Pavla Hočevnar 50 kr.; g. Anton Jarc 50 kr.; g. sodni tajnik B. Dolinšek 50 kr.; g. sodni tajnik Bučar 1 gld.; g. vodja R. Dolénc 1 gld.; g. drž. pravdnika nam. Alojzij Kessler 50 kr.; g. Ivan Krajec 50 kr.; g. svetnik Levec 50 kr.; g. nadsvetnik J. Loger 2 gld.; g. vodja Martin Mohar 1 gld.; gospa Pamer 50 kr.; g. prof. Pamer 50 kr.; g. Ad. Pauser sen. 1 gld.; gospodična Fani Pollack 50 kr.; g. kan. Fr. Povše (za dva meseca) 2 gld.; g. dr. Alb. Poznik 1 gld.; g. pl. Sladovič 1 gld.; gospa Tuček 50 kr.; g. dr. J. Vavpotič 1 gld.; g. svetnik Iv. Škerlj 70 kr.; g. župan Josip Zure 50 kr.; g. dr. V. Žitek 2 gld.; g. Jakac 50 kr.; g. prof. Virbnik 1 gld.; g. profesor F. Vadnjak 1 gld.

Drugi dobrotniki: g. prof. H. Skopal 5 gld.; g. Reinh. Kretinszki 10 gld.; gosp. dr. Trenz, štabni zdravnik, 5 gld. v čast zlatomašniku P. Ladislavu Hrovatu; g. župnik M. Saje 3 gld.; g. Maks Brunner 2 gld.; g. Fr. Pintar vrečo krompirja.

Naj vsem dobri Oče nebeški povrne tisočero!

Dr. Jos. Marinko.

*) Dobrotnikov, ki dajó mesečno podporo, ne bom vselej imenoma navajal, ampak samo skupno svoto.

Loterijske številke.

Gradec	30. septembra	2	44	31	47	53
Trst	7. oktobra	59	17	85	6	86

Slovo!

Radi naglega odhoda iz Novega mesta nisem utegnil pri vseh svojih znancih in prijateljih osebno se posloviti. Kličem torej s savskih bregov vsem svojim dolgoletnim neutrudno delujočim tovarišem in somišljenikom, osobito še požrtovalnim, ljubljenim pridediteljem mojega odslovnega večera krepak slovenski „živeli!“

„Vstrajajte, ne udajte se, spominjajte se mé,
Za Vas mi vsikdar bilo je in bilo bo srčé!“

Radoče p. Zid. mostu, dné 12. vinotoka 1899.

Rudolf Binter,
c. kr. davčni uradnik.

(274)

Izjava.

Podpisani izjavim s tem, da ni res, kar sem proti Ani Pencí govoril žalilnega.

Gor. Težkavoda.

Jože Jeriček.

(271)

Izjava.

Podpisani izjavim s tem, da sem mojo sestro Marijo Flis iz Kočevja po krivem obdolžil, da mi je denar vzela; jaz prekličem to obdolžitev in obžalujem, da sem jo s tem žalil, ker je ona popolnoma nedolžna.

V GORNJI STRAŽI, 4. oktobra 1899.

Franc Flis, v Gor. Straži.

(272)

Pisarna obrtne zadrúge

za novomeški okraj se nahaja v Novem mestu

 v hiši g. Weiss-a,

Ljubljanska cesta št. 39.

Redne uradne ure ob nedeljah in pondeljkih
od 10. do 12. ure dopoldne.

Kovaškega pomočnika,

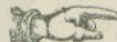
kateri je pošten in samostojen delavec, išče proti dobri mesečni plači Janez Zirc na Dvoru pri Žužemberku.

Stanovanje, obstoječe iz 4 sob in vseh potrebnih prostorov je dobiti od 15. septembra počenši v Novem mestu, Dilančove ulice h. št. 47, I. nadstropje.

August Luser.

Veliko zalogo
vsakovrstnega manufakturnega, *
posebno zimskega blaga za moške in
* ženske, po najnižjih cenah,
priporoča
Josip Ogoreutz,
Novo mesto.

Šivalni stroji najbolje vrste, po
nizkih cenah ter
pod ugodnimi plačilnimi pogoji!

Velika izbira plaht
 in odej za konje.
(277-1)

Hiša v Novem mestu št. 243, Ljubljanska cesta, se proda iz proste roke. Pripravna je za kako trgovino; obstoji iz 7 sob, kuhinje, 2 kleti in iz posebno dobre kovačije, ki je edina v mestu. Zraven je še manjše poslopje z eno sobo, perilnico, divarnicami in 2 svinjakoma. K hiši pripada velik vit ograjen z živo mejo. Vse to se proda prav po ugodni ceni. Pri kupu se plača le en del precej, drugo na obroke. — Kup in drugo bode povedal prokurator, ki se izvé pri vredništvu tega lista. (278-1)

Mesečna soba z vso opravo, separatnim vhodom in razgledom na Glavni trg, odda se takoj v hiši št. 45, na Glavnem trgu, II. nadstropje (Bergmann-ova hiša). Cena je jako zmerna. (275-1)

Posestvo, obstoječe iz hiše, nekaj zemljišča in hoste, pripravno za gostilno, pet minut od Toplice na glavni cesti proti Straži je pod ugodnimi pogoji takoj za prodati. — Več pove iz prijaznosti opravništvo „Dol. Novic“. (276)

Učenec, kateri ima potrebne šolske vede, se sprejme v prodajalno z mešaním blagom Viljem Tomić-a v Trebnjem. (259-2)

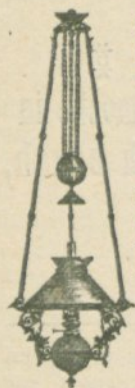
Anton Ogrin,

trgovec v Novem mestu na Glavnem trgu št. 87

priporoča

p. n. slavnemu občinstvu svojo bogato zalogo svežega
zimskega perila (Jägerwäsehe),
ter družega manufakturnega blaga
 po najnižjih cenah!

(278-1)

► | Luč prihodnosti! | ◀

Auer Gazolin svetilke

nadkriljujejo vse dosedanje, in je razsvetljava izdatno ceneja od petroleja in acetilena.

Reference na razpolago!
Popolna garancija.

Zalagatelj

Jos. Medved, Novo mesto.

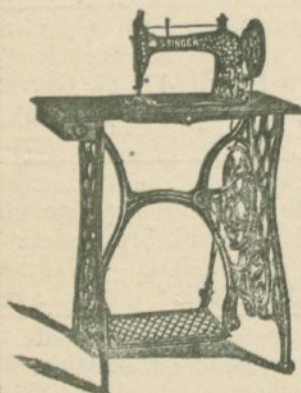
Veliko zalogo

po dunajskem kroju
izgotovljenih oblek,

za dečke in dorastle, kakor tudi
po meri izgotovljene,

priporoča

Djakom Jos. Medved,
znižane cene! Novo mesto.

Šivalne stroje in kolesa

le prve vrste,

plačilni

v mesečnih rokih,
priporoča

Jos. Medved,
Novo mesto.

Nagrobne vence

s trakovi,

v veliki izbiri,

priporoča

Jos. Medved,
Novo mesto.

Gostilna v najem.

V najem se odda s 1. januarjem 1900 že staroznana gostilna „pri Tomšiču“ v Trebnjem na Dolenjskem. Ista se odda za več let pod ugodnimi pogoji.

Gostilna obstoji iz štirih velicnih sob, veže, kuhinje, dveh kleti, ledenice, senčnatega vrta za goste in lepega hleva. Na zahtevanje se dobi tudi lepa njiva. Gostilna je oddaljena eno minuto od farne cerkve in tri minute od železniške postaje Trebnj.

Več se poizve ustmeno ali pismeno pri lastniku

Em. Tomšiču,
Trebnj. Dolenjsko.

(264—2)

Društvo „Mestna godba v Rudolfovem“
priporoča

svojo godbo na lok

● za plesne i druge veselice. ●
Manj ko 6 godcev se ne daje. Plača nizka!

P. n. društva naj se blagovolé radi svojih zimskih veselíc pravočasno oglasiti! — Pisma kapelniku g. Jos. Poula v Rudolfovem. (267—2)

Mlin želi dobiti neki samec v najem ali pa tudi za plačilo mleti. Ponudbe je poslati pod naslovom: A. Z., poste restante, Litija (Littai).

Učenec sprejme se v pouk v mizarsko obrt. — Več pove Anton Pršina v Ločni pri Rudolfovem. (261—2)

Janez Jax-a

najstarejša
in največja
tovarniška zalogra

šivalnih strojev

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 13.

Zastopnik za Dolenjsko
Friderik Skušek,
trgovec v Metliki. (210—6)